

فراخوان تهیه طرح محیط دوستدار سالمند در شهر بشرویه

کارفرما: اداره کل بهزیستی استان خراسان جنوبی

عنوان طرح: ارزیابی و برنامه ریزی محیط دوستدار سالمند در شهر بشرویه

کلید واژه ها:

سالمند، محیط دوستدار سالمند، ابعاد شهر دوستدار سالمند، برنامه ریزی، برنامه ریزی راهبردی، توسعه

مدت اجراء:

مدت پیش بینی شده از زمان انعقاد قرارداد به مدت ۶ ماه می باشد.

شهرهای مورد مطالعه:

ضمن مطالعه کلان از چالش ها و فرصت های شهر پایلوت، برای هر شهر حداقل سه محله بر اساس شاخص های WHO به عنوان پایلوت تعریف شود و به صورت عملیاتی برنامه های میان مدت و کوتاه مدت (به صورت سالانه) برای این شهرها تعریف گردد.

قابل ذکر است با توجه به تهیه و ابلاغ دستورالعمل محیط دوستدار سالمند به همه سازمان ها و نهادهای شهری، انتظار می رود این دستورالعمل مبنای تهیه طرح برای شهر پایلوت مورد نظر باشد.

طرح مسأله:

همانطور که می دانید، جهان بویژه کشورهای توسعه یافته، بصورت روزافزون به سمت سالمندی جمعیت پیش می روند، وضعیت سالمندان ایران نیز از این شرایط مستثنی نبوده به طوری که میزان سالمندی جمعیت، از ۵ درصد در سال ۱۳۵۵ به حدود ۱۰/۵ درصد در حال حاضر (بیش از ۱۱ درصد)، افزایش یافته است. اما این وضعیت در سال های آینده، رشد سریع تری به خود خواهد گرفت و پیش بینی می شود این میزان به ۲۰ درصد در سال ۱۴۲۱ و ۳۳ درصد در سال ۱۴۳۵ (بیش از سی میلیون نفر)، برسد که نشان دهنده منحصربفردترین شتاب افزایش جمعیت سالمندی در مقایسه با سایر کشورهای جهان می باشد. این افزایش سهم کمی سالمندی جمعیت که با تغییرات عمده ای چون پدیده سالمندان تنها، بحران صندوق های بازنشستگی و گسترش روزافزون نیاز به خدمات

مناسب‌سازی شده، دردسترس، هوشمند و محله محور و... همراه است که احتیاج به سیاستگذاری دراز مدت، میان مدت و کوتاه مدت و برنامه ریزی سریع برای ایجاد زیر ساخت ها و مدل های بومی مواجهه با بحران سالمندی دارد، به طوری که بتواند همه ابعاد محیطی، رفاهی، اجتماعی، اقتصادی، سلامت و خدماتی مرتبط با زندگی سالمندان را پوشش دهد. با وجود افزایش درصد سالمندی در کشور ضرورت پرداختن به موضوع شهر دوستدار سالمند مشخص خواهد شد. از نظر علمی شهر دوستدار سالمند شهری است که ساختار، امکانات، سیاست ها و خدمات شهری و اجتماع های محلی به گونه ای است که شرایط را برای سالمندی پویا و فعال فراهم آورد و سالمندان را حمایت می کند. شهر دوستدار سالمند دارای ۸ بُعد می باشد و در ۳ دسته اصلی محیطی، اجتماعی و خدمات تشکیل شده است.^۱ این ابعاد به شکل مطلوبی همه جنبه های مختلف زندگی فردی و اجتماعی سالمندان را پوشش می دهد. در حال حاضر تعداد ۱۱۱۴ شهر در دنیا به عنوان شهرهای دوستدار سالمند محسوب می شوند و در شبکه جهانی شهر دوستدار سالمند فعالیت می نمایند. در این ارتباط طرح سند راهبردی و برنامه عملیاتی تحقق محیط دوستدار سالمند به عنوان یک دستورالعمل و الگوی بومی در راستای برنامه ریزی محیط دوستدار سالمند از طرف وزیر محترم کار و رفاه اجتماعی به عنوان رئیس شورای ملی سالمندی کشور به همه وزارت خانه های مرتبط و اداره کل بهزیستی استان ها ابلاغ گردید که مقرر شده به شکل مطلوبی برای هر یک از استان ها برنامه های مرتبط با محیط دوستدار سالمند تدوین گردد. در این راستا دبیرخانه شورای ملی سالمندی کشور با بهره گیری از توان علمی و مشاوره‌ای دانشگاه ها، گروههای پژوهشی و شرکت های مشاوره ایی با تجربه مرتبط با موضوع برنامه ریزی راهبردی شهر دوستدار سالمند، به دنبال توسعه برنامه ریزی راهبردی شهر دوستدار سالمند برای شهرهای پایلوت در ایران می باشد.

روش شناسی:

در روش شناسی پروژه موارد زیر بایستی مد نظر قرار داده شود.

- ۱- بهره گیری از همه ذی نفعان مرتبط با شهر دوستدار سالمند، از جمله؛ (سالمندان، کارشناسان سازمانی، متخصصان دانشگاهی، سرمایه گذاران بخش های خصوصی، سمن های سالمندی و همه افراد یا سازمانی های که به نحوی با جامعه سالمندان در ارتباط هستند.

^۱. در تجربه محیط دوستدار سالمند در اصفهان، بُعد گردشگری و اوقات فراغت به این ابعاد افزوده شد.

۲- استفاده از تجارب بین المللی (کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه) در تدوین برنامه راهبردی محیط دوستدار سالمند و تجربه های داخلی که در این زمینه وجود دارد؛ مانند برنامه ریزی راهبردی محیط دوستدار سالمند در اصفهان، همچنین ضرورت دارد آخرین چک لیست های ارزیابی و برنامه ریزی که انتشار یافته است استفاده گردد.^۱

۳- استفاده از همه ابزارهای سنجش و ارزیابی مانند؛ پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده و غیره و همچنین بهره گیری از روش های ، تکنیک ها، و مدل های کمی و کیفی تحلیل مانند Q.SORT، مدل سازی معادلات ساختاری، گراند تئوری، مدل های راهبردی ؛

۴- بهره گیری از روش های کارآمد آماری در پیش بینی جمعیت سالمندان برای ۲۰ سال آینده.

۵- استفاده از نرم افزارهای گرافیکی و تحلیلی مانند ARC GIS در تعریف برنامه ها در محلات پایلوت.

۶- تدوین دستورالعمل های اجرایی نحوه همکاری سازمان های مختلف برای اجرای پروژه ها و تعریف شرح وظایف و نقش هر یک از ذی نفعان در تهیه پروژه مربوطه؛

۷- نظارت مستمر مجری پروژه به صورت حضوری و مجازی با متولیان اجرایی پروژه

تخصص های مورد نیاز:

برنامه ریزی شهری، طراحی شهری، حمل و نقل و ترافیک، مسکن، بهداشت و درمان، جامعه شناسی، مردم شناسی، روانشناسی، گردشگری، اقتصاد و کارآفرینی و غیره.

خروجی مورد انتظار:

۱- تهیه برنامه راهبردی در مقیاس شهرهای پایلوت به طوری که اهداف ، راهبردها و سیاست های آن برای ۵ سال آینده مشخص باشد.

۲- تدوین برنامه های عملیاتی و اجرایی در سطح محلات پایلوت به صورت عملیاتی و دقیق با مکان گزینی فعالیت ها و پیشنهادات به صورت نقشه های موضوعی شهری.

۳- شناسایی و معرفی هر یک از ذی نفعان در اجرای پروژه های مدنظر؛

۴- پیش بینی و آینده نگری وضعیت جمعیت شهر مورد مطالعه برای ۲۰ سال آینده.

۵- تعریف ساز و کارهای نحوه همکاری و مشارکت سازمان های دولتی، عمومی و خصوصی در اجرای پروژه ها؛